

In memoriam doktor Vello Valdes

17.01.1925–13.05.2019

13. mail 2019 lahkus mitme põlvkonna patoloogide eeskuju ja õpetaja doktor Vello Valdes. Vello Valdes sündis 17. jaanuaril 1925 Tartu tunnustatud patoloogide Maria ja Albert Valdese perekonnas. Albert Valdes oli 32 aastat Tartu Ülikooli patoloogilise anatoomia kateedri juhataja, ta õpetas patoloogilist anatoomiat tudengitele 50 aastat. Professor Albert Valdesele kui legendaarselt oma eriala nõudlikult õppejõult, eeskujuliku korra nõudlejalt ja heatahtlikult inimeselt päris Vello iseloomujooni, mis tegid temast autoriteedi mitte ainult patoloogidele, vaid ka paljudele Eesti arstidele.

Ajaloo keerdkäigud tabasid Vello Valdest rängalt. Ta astus arstiteaduskonda 1946. aastal ja ta eksmatrikuleeriti mais 1951 viienda kursuse üliõpilasena, sest ta oli teeninud Saksa sõjaväes, kuhu ta oli sunnobiliseeritud novembris 1943 pärast gümnaasiumi lõpetamist. Septembris 1944 oli ta sattunud vangilaagritesse Eestis ja Karjalas Segežas ning ta pidi töötama Medvežjegorskis Stalini kanali taastamisel. Vello Valdes vabanes 1946. aasta juulis füüsiliseks tööks kõlbmatuna, alimentaaordüstroofia ja kardiomüopaatia diagnoosiga.

Tartu Ülikooli arstiteaduskonna lõpetas Vello Valdes alles 1955. aastal röntgenoloogina. Seejärel töötas ta koos sisearstist abikaasa Luulega aastatel 1955–1958 Otepää rajoonihaiglas.

Doktor Vello Valdese tegevus patoloogina sai alguse ülikoolis õppimise kõrval tollases patoloogiainstituudis, kus ta aitas oma ema histoloogiliste prepraatide ja isa mikrofotode valmistamisel. III ja IV kursuse järel tegi ta suvepraktika

ajal lahanguid, IV kursusel valmis tal patohistoloogilise materjali alusel konverentsitöö. Augustis 1958 asus doktor Vello Valdes põhikohaga tööle patoanatomina ja seejärel 1. augustil 1959 patoloogiaosakonna juhatajana Tallinna Vabariiklikus Haiglas. Ta täiendas ennast Moskvas ja teistes Venemaa keskustes.

Tema elutöö patoloogina on muljetavaldav, teda ei tunnustanud mitte ainult tema koduhaigla, praeguse Ida-Tallinna Keskhaigla arstid, vaid ka paljud kolleegid Berliinis ja Baltikumis. Ta oli oma eriala põhjalik asjatundja, kes morfoloogiliste muutuste kirjeldamisel ja nende võrdlemisel kliinilise pildiga nõudis täpsust ja ranget distsipliini. Ta rõhutas patoloogide ja raviarstide koostöö tähtsust, jäädes samal ajal sõltumatuks ja oma kindla arvamusega autoriteetseks patoloogiks. Suure pieteeditundega palusid paljud patoloogid ja klinitsistid

avüürsel doktoril konsulteerida keerukate haigusjuhtude histoloogilisi preparaate. Uuringu neerupealiste funktsioonist ja morfoloogiast, kus ta võttis kasutusele originaalsed morfomeetrilised meetodid, esitas ta dissertatsioonina, mille kaitses Tartu Ülikoolis 1967. aastal.

Praeguseni väärrib imetlust tema ettekannete vormistamise ülikõrgtase – lahanguleiu skeemjoonistuste, slaidide, mikrofotode ja teksti seostamise kultuur ja kvaliteet. See on Valdeste koolkonna tiipsemel kunst.

Vello Valdese elutöö oli väga mitmepalgeline. Lisaks põhitööle patoloogiaosakonna juhatajana aastatel 1959–2001 oli ta vabariigi peapatoloog aastatel 1970–1990. Ta osales Albert Valdese ja Johannes Voldemar Veski ladina-eesti-vene meditsiinisinõnaraamatu koostamise lõpuleviimises ja trükkis avaldamises (1982–1983). Koostöös Maie Toomsaluga avaldas ta 2012. aastal mälestusteraamatu oma isast „Legend elab. Albert Valdes, Eesti patoanatom“.

Vello Valdes oli suur isiksus – aateline eestimeelne arst ja kunstnikuhingega looja. Vello Valdest on autasustatud Kotkaristi V klassi teenetemärgiga. Ta oli Eesti Vigastatud Sõjameeste Ühingu juhatuse liige ning Eesti Arstide Liidu liige selle taasasutamisest alates.

Jääme Vello Valdest meenutama kui alati abivalmis ja naeratavat kolleegi, väliselt ranget ja printsiipiaalset, kuid sõprade seas suurepäraselt suhtlejat ja vaimukat seltskonnahinget.

**Eesti patoloogide ja sõprade nimel
Enn Jõeest**